

Date: 13th June-2026

KUTUBXONALAR FAOLIYATIDA MA'NAVIY-MARIFIY TADBIRLARNI TASHKILLASHTIRISH

Tojiyeva Moxichehra Islom qizi

Jizzax viloyati Arnasoy tuman Axborot-kutubxona markazi

Abonementlar va foydalavchilarga xizmati mutaxassisi

Annotatsiya: Ushbu maqolada kutubxonalar faoliyatida ma'naviy-ma'rifiy tadbirlarni tashkil etishning ahamiyati, mazmuni va zamonaviy usullari tahlil qilinadi. Kutubxonalar yoshlarning ma'naviy dunyoqarashini shakllantirish, kitobxonlik madaniyatini rivojlantirish hamda ularning bo'sh vaqtini mazmunli tashkil etishda muhim ma'rifiy markaz sifatida faoliyat yuritishi yoritilgan. Shuningdek, adabiy kechalar, kitob taqdimotlari, davra suhbatlari, tanlovlar va interaktiv loyihalarning yoshlar tarbiyasiga ta'siri haqida fikr yuritilgan. Maqolada ma'naviy-ma'rifiy tadbirlarni tashkil etishda innovatsion texnologiyalar va ijtimoiy tarmoqlardan samarali foydalanish masalalari ham ko'rib chiqilgan.

Kalit so'zlar: Kutubxona, ma'naviy-ma'rifiy tadbirlar, kitobxonlik madaniyati, yoshlar tarbiyasi, mutolaa, innovatsion texnologiyalar, axborot-kutubxona markazi, adabiy kecha, kitob targ'iboti, interaktiv xizmatlar.

KIRISH

Bugungi kunda jamiyat taraqqiyoti va inson kapitalini rivojlantirishda ma'naviy-ma'rifiy ishlarining o'рни tobora ortib bormoqda. Ayniqsa, yosh avlodni barkamol shaxs etib tarbiyalash, ularning intellektual salohiyatini oshirish hamda milliy va umuminsoniy qadriyatlarga hurmat ruhida voyaga yetkazish davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Shu jihatdan kutubxonalar nafaqat axborot resurslarini saqlash va tarqatish markazi, balki muhim ma'naviy-ma'rifiy maskan sifatida ham katta ahamiyat kasb etadi.

O'zbekiston Respublikasida kitobxonlik madaniyatini rivojlantirish, yoshlar o'rtasida mutolaa ko'nikmalarini shakllantirish va kutubxona tizimini takomillashtirishga qaratilgan bir qator muhim hujjatlar qabul qilingan. Xususan, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017-yil 13-sentabrdagi PQ-3271-sonli "Kitob mahsulotlarini nashr etish va tarqatish tizimini rivojlantirish, kitob mutolaasi va kitobxonlik madaniyatini oshirish hamda targ'ib qilish bo'yicha kompleks chora-tadbirlar dasturi to'g'risida"gi qarori ushbu sohada muhim huquqiy asos bo'lib xizmat qiladi. Ushbu qarorda aholining, ayniqsa yoshlarning kitob o'qishga bo'lgan qiziqishini oshirish, zamonaviy kutubxona tizimini rivojlantirish va kitob targ'ibotini kuchaytirish vazifalari belgilab berilgan. Shuningdek, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 7-iyundagi PQ-4354-sonli "Axborot-kutubxona faoliyatini yanada takomillashtirish to'g'risida"gi qarori ham kutubxonalar tizimini modernizatsiya qilish, ularni zamonaviy axborot markazlariga aylantirish hamda elektron resurslardan foydalanish imkoniyatlarini kengaytirishga qaratilgan. Ushbu hujjatlar asosida respublika kutubxonalarida turli ma'naviy-ma'rifiy

Date: 13th June-2026

tadbirlarni tashkil etish, yoshlarni kitobxonlikka jalb qilish va innovatsion xizmatlarni rivojlantirish ishlari amalga oshirilmoqda.

Kutubxonalarda tashkil etiladigan ma'naviy-ma'rifiy tadbirlar jamiyatda sog'lom ma'naviy muhitni shakllantirish, yoshlarni zararli axborot ta'siridan himoya qilish va ularni ijobiy faoliyatga yo'naltirishda muhim vosita hisoblanadi. Adabiy kechalar, yozuvchi va shoirlar bilan uchrashuvlar, kitob taqdimotlari, viktorinalar, intellektual o'yinlar hamda turli tanlovlar yoshlarning bilim va tafakkurini rivojlantirishga xizmat qiladi.

Hozirgi axborotlashgan jamiyatda internet va ijtimoiy tarmoqlarning keng tarqalishi natijasida yoshlarning kitob o'qishga bo'lgan qiziqishini saqlab qolish dolzarb vazifaga aylanmoqda. Shu sababli kutubxonalar zamonaviy texnologiyalardan foydalangan holda interaktiv tadbirlar, onlayn loyihalar va elektron resurslar orqali yoshlarni kitobxonlikka jalb etishning samarali usullarini ishlab chiqmoqda.

Bugungi kunda jamiyat taraqqiyoti va inson kapitalini rivojlantirishda ma'naviy-ma'rifiy ishlarning o'zni tobora ortib bormoqda. Ayniqsa, yosh avlodni barkamol shaxs etib tarbiyalash, ularning intellektual salohiyatini oshirish hamda milliy va umuminsoniy qadriyatlarga hurmat ruhida voyaga yetkazish davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Shu jihatdan kutubxonalar nafaqat axborot resurslarini saqlash va tarqatish markazi, balki muhim ma'naviy-ma'rifiy maskan sifatida ham katta ahamiyat kasb etadi.

O'zbekiston Respublikasida kitobxonlik madaniyatini rivojlantirish, yoshlar o'rtasida mutolaa ko'nikmalarini shakllantirish va kutubxona tizimini takomillashtirishga qaratilgan bir qator muhim hujjatlar qabul qilingan. Xususan, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017-yil 13-sentabrdagi PQ-3271-sonli "Kitob mahsulotlarini nashr etish va tarqatish tizimini rivojlantirish, kitob mutolaasi va kitobxonlik madaniyatini oshirish hamda targ'ib qilish bo'yicha kompleks chora-tadbirlar dasturi to'g'risida"gi qarori hamda 2019-yil 7-iyundagi PQ-4354-sonli "Axborot-kutubxona faoliyatini yanada takomillashtirish to'g'risida"gi qarori kutubxona tizimini rivojlantirishning huquqiy asosini tashkil etadi. Ushbu hujjatlarda yoshlar o'rtasida kitobxonlikni keng targ'ib qilish, kutubxonalarni zamonaviy axborot markazlariga aylantirish va ma'naviy-ma'rifiy ishlarni kuchaytirish bo'yicha aniq vazifalar belgilab berilgan. Shuningdek, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil 20-oktabrdagi "Yoshlarni ma'naviy-ma'rifiy va madaniy rivojlantirish tizimini takomillashtirish to'g'risida"gi farmoni ham ushbu yo'nalishda muhim hujjat hisoblanib, unda yoshlarning bo'sh vaqtini mazmunli tashkil etish, ularni zararli g'oyalar ta'siridan himoya qilish va kitobxonlik madaniyatini oshirishga alohida e'tibor qaratilgan. Kutubxonalarda tashkil etiladigan ma'naviy-ma'rifiy tadbirlar jamiyatda sog'lom ma'naviy muhitni shakllantirish, yoshlarni zararli axborot oqimlaridan himoya qilish va ularni ijobiy faoliyatga yo'naltirishda muhim vosita hisoblanadi. Adabiy kechalar, yozuvchi va shoirlar bilan uchrashuvlar, kitob taqdimotlari, viktorinalar, intellektual o'yinlar hamda turli tanlovlar yoshlarning bilim va tafakkurini rivojlantirishga xizmat qiladi. Bundan tashqari, kutubxonalarda amalga oshirilayotgan ma'naviy-ma'rifiy tadbirlar yoshlarning ijtimoiy faolligini oshirish, ularni mustaqil

Date: 13th June-2026

fikrlashga o'rgatish hamda jamoaviy ishlash ko'nikmalarini shakllantirishda ham muhim o'rin tutadi. Zamonaviy yondashuvlar asosida tashkil etilayotgan interaktiv tadbirlar esa yoshlarning qiziqishini yanada oshirib, kutubxona muhitini yanada jozibador qiladi. Hozirgi axborotlashgan jamiyatda internet va ijtimoiy tarmoqlarning keng tarqalishi natijasida yoshlarning kitob o'qishga bo'lgan qiziqishini saqlab qolish dolzarb vazifaga aylanmoqda. Shu sababli kutubxonalar zamonaviy texnologiyalardan foydalangan holda interaktiv tadbirlar, onlayn loyihalar va elektron resurslar orqali yoshlarni kitobxonlikka jalb etishning samarali usullarini ishlab chiqmoqda.

TAKLIF VA MULOHAZALAR

Kutubxonalar faoliyatida ma'naviy-ma'rifiy tadbirlarni tashkil etish samaradorligini oshirish bugungi kunning dolzarb masalalaridan biridir. Ushbu yo'nalishni yanada rivojlantirish uchun bir qator taklif va mulohazalarni ilgari surish mumkin. Avvalo, kutubxonalarda ma'naviy-ma'rifiy tadbirlarni tizimli va reja asosida tashkil etish zarur. Tadbirlar faqat bayram yoki muhim sanalar bilan cheklanib qolmasdan, doimiy va uzluksiz jarayon sifatida olib borilishi maqsadga muvofiqdir. Bu esa kitobxonlik madaniyatining barqaror shakllanishiga xizmat qiladi. Shuningdek, tadbirlarni tashkil etishda innovatsion yondashuvlardan keng foydalanish lozim. Xususan, interaktiv metodlar, multimedia vositalari, onlayn platformalar va virtual uchrashuvlar yoshlarning qiziqishini oshiradi hamda kutubxona faoliyatini zamonaviy talablar darajasiga olib chiqadi. Kutubxonalar va ta'lim muassasalari o'rtasidagi hamkorlikni kuchaytirish ham muhim ahamiyatga ega. Maktablar, litsey va texnikumlar bilan hamkorlikda o'tkaziladigan kitobxonlik tanlovlari, adabiy kechalar va seminarlar yoshlarni kitob o'qishga keng jalb etadi. Bundan tashqari, ijtimoiy tarmoqlardan samarali foydalanish zarur. Telegram, Instagram va boshqa platformalarda kutubxona faoliyati, yangi kitoblar va o'tkazilayotgan tadbirlar haqida muntazam ma'lumot berib borish yoshlar auditoriyasini kengaytiradi va kutubxonaga bo'lgan qiziqishni oshiradi. Kutubxona fondlarini zamonaviy va yoshlar talabiga mos adabiyotlar bilan boyitish ham muhimdir. Ilmiy-ommabop, badiiy hamda motivatsion kitoblar sonini ko'paytirish orqali kitobxonlar ehtiyojini qondirish mumkin. Yana bir muhim masala — kutubxona xodimlarining malakasini oshirishdir. Ularni zamonaviy pedagogik texnologiyalar, axborot-kommunikatsiya vositalari va interaktiv tadbirlarni tashkil etish bo'yicha muntazam o'qitish zarur.

XULOSA

Xulosa qilib aytganda, kutubxonalar faoliyatida ma'naviy-ma'rifiy tadbirlarni tashkil etish jamiyatning ma'naviy yuksalishi va yosh avlodni barkamol shaxs etib tarbiyalashda muhim o'rin tutadi. Kutubxonalar nafaqat axborot resurslarini taqdim etuvchi maskan, balki yoshlarning bilim olishiga, dunyoqarashini kengaytirishiga va kitobxonlik madaniyatini shakllantirishiga xizmat qiluvchi asosiy ma'naviy markazlardan biridir.

Tahlillar shuni ko'rsatadiki, ma'naviy-ma'rifiy tadbirlar — adabiy kechalar, kitob taqdimotlari, yozuvchi va shoirlar bilan uchrashuvlar, intellektual o'yinlar hamda turli tanlovlar yoshlarning kitobga bo'lgan qiziqishini oshirishda samarali vosita hisoblanadi.

Date: 13th June-2026

Bunday tadbirlar orqali yoshlar nafaqat bilim oladi, balki mustaqil fikrlash, ijodkorlik va jamoada ishlash ko'nikmalarini ham rivojlantiradi.

Shuningdek, zamonaviy axborot texnologiyalaridan foydalanish kutubxonalar faoliyatini yangi bosqichga olib chiqmoqda. Elektron resurslar, onlayn tadbirlar va ijtimoiy tarmoqlar orqali kitobxonlikni targ'ib qilish yoshlar auditoriyasini kengaytirib, ularni kutubxona muhitiga yanada yaqinlashtirmoqda. Umuman olganda, kutubxonalarda ma'naviy-ma'rifiy tadbirlarni tizimli va innovatsion yondashuv asosida tashkil etish orqali yoshlar orasida kitobxonlik madaniyatini rivojlantirish, ularning ma'naviy-intellektual salohiyatini oshirish hamda jamiyatda sog'lom ma'naviy muhitni shakllantirish mumkin.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Mirziyoyev Sh.M. *Yangi O'zbekiston strategiyasi*. – Toshkent: O'zbekiston, 2021.
2. Mirziyoyev Sh.M. *Ma'naviy-ma'rifiy ishlar tizimini yanada rivojlantirish to'g'risida nutqlari*. – Toshkent, 2020–2023.
3. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining PQ–3271-son qarori. “Kitob mahsulotlarini nashr etish va tarqatish tizimini rivojlantirish...” – Toshkent, 2017.
4. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining PQ–4354-son qarori. “Axborot-kutubxona faoliyatini yanada takomillashtirish to'g'risida” – Toshkent, 2019.
5. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining PF–6108-son Farmoni. “Yoshlarni ma'naviy-ma'rifiy va madaniy rivojlantirish tizimini takomillashtirish to'g'risida” – Toshkent, 2020.
6. Karimov I.A. *Yuksak ma'naviyat – yengilmas kuch*. – Toshkent: Ma'naviyat, 2008.
7. Yo'ldoshev E., Qodirova M. *Kutubxonachilik asoslari*. – Toshkent: Fan, 2019.
8. Axmedov B. *Axborot-kutubxona faoliyati va innovatsiyalar*. – Toshkent: Tafakkur, 2021.
9. Xudoyberdiyev S. *Kutubxonalarda ma'naviy-ma'rifiy ishlar metodikasi*. – Toshkent: Akademnashr, 2022.
10. UNESCO. *Public Library Manifesto*. – Paris, 2022. IFLA. *Library and Information Services Guidelines*. – Hague, 2021.